

CONSIDERAȚII PRIVIND ADAPTAREA NATO LA AMENINȚĂRILE ACTUALE

CONSIDERATIONS REGARDING NATO'S ADAPTATION TO CURRENT THREATS

Col.drd. Viliam PASTOR*

Alianța se confruntă cu cel mai complex și imprevizibil mediu de securitate de la sfârșitul Războiului Rece, cu provocări geopolitice în creștere, cu amenințări cibernetice și hibride mai sofisticate și perturbatoare și cu schimbări tehnologice exponențiale, care transformă rapid modul în care sunt desfășurate și câștigate războaiele. NATO continuă să se adapteze și să se pregătească pentru viitor, consolidându-și poziția de descurajare și apărare, proiectând stabilitatea și combaterea terorismului, investind mai mult în apărare și modernizând structurile Alianței.

The Alliance faces the most complex and unpredictable security environment since the end of the Cold War, with growing geo-political challenges, more sophisticated and disruptive cyber and hybrid threats, and exponential technological changes that are rapidly transforming the way wars are fought and won. NATO continues to adapt and prepare for the future, strengthening its position of deterrence and defense, projecting stability and combating terrorism, investing more in defense and modernizing the Alliance's structures.

Cuvinte-cheie: NATO; mediu de securitate; stabilitate; apărare.

Keywords: NATO; security environment; stability; defence.

„NATO este cea mai importantă alianță din istoria omenirii”.
Mitch McConnell

NATO intră în cel de-al optulea deceniu al existenței sale atât cu un semisucces asupra terorismului, cât și cu o gamă mai largă de provocări iminente decât ar fi putut prevedea fondatorii săi, atunci când au semnat Tratatul de la Washington, în aprilie 1949. În cei treizeci de ani de la căderea URSS, Alianța Occidentală a sfidat nenumărate previziuni ale iminenței sale pierderi. A încheiat două războaie și un conflict de natură etnică în Balcanii de Vest, și-a extins parteneriatul cu țări aflate în apropierea Rusiei și cu alți foști adversari ai acesteia, a diminuat amenințarea terorismului asupra teritoriului NATO, s-a angajat în conflicte internaționale, inclusiv în Afganistan, și a răspuns cu claritate, unitate și celeritate în rezolvarea amenințării reprezentate de agresiunea rusă în regiunea euroatlantică. Astăzi, NATO este cea mai de succes alianță a istoriei, cuprinzând aproape un

miliard de oameni și jumătate din PIB-ul global, pe un spațiu care se întinde de la coasta Pacificului, din America de Nord până la Marea Neagră.

Cu toate acestea, incertitudinile viitoare cer ca NATO să se dezvolte în continuare. Lumea următorilor zece ani va fi foarte diferită de lumea pe care Alianța a trăit-o fie în timpul Războiului Rece, fie în deceniile care au urmat imediat acestuia. Va fi o lume a marilor puteri concurente, în care statele autoritare asertive, cu agende revizioniste de politică externă încearcă să-și extindă puterea și influența, și în care aliații NATO se vor confrunta din nou cu o provocare sistemică, care traversează domeniile securității și economiei. Amenințări cunoscute, precum terorismul, sub toate formele și manifestările sale, vor persista, chiar și pe măsură ce apar noi riscuri, din cauza pandemiilor și schimbărilor climatice, iar tehnologiile emergente și perturbatoare (EDT) prezintă atât pericole, cât și oportunități pentru Alianță¹.

În acest context în continuă schimbare, NATO a experimentat frământări interne. În ultimii ani,

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: vili_pastor@yahoo.com

aliații s-au angajat în dispute care reflectă parțial anxietățile cu privire la viitorul lor strategic pe termen lung. Unii europeni își fac griji că Statele Unite își reorganizează strategia și că angajamentul acestui stat față de continentul lor se va diminua, pe măsură ce se va concentra mai mult asupra Indo-Pacificului. Unii americani își fac griji că europenii își vor evita responsabilitățile pentru apărarea comună sau chiar vor urmări o cale de autonomie într-un mod care împarte Alianța. În cadrul NATO, au apărut diferențieri în ceea ce privește dezvoltarea politică și socială a statelor membre, fapt ce a condus la îndoieli privind democrația în cadrul Alianței. Sub multe aspecte, se poate spune că Alianța este formidabilă în ceea ce privește forța militară, dar este departe de a fi invulnerabilă la o asemenea turbulență politică.

În ciuda acestor provocări, NATO rămâne indispensabilă. De fapt, scopul fundamental al NATO este mai clar demonstrabil astăzi decât de-a lungul atâtor zeci de ani de existență. NATO a rezistat vremurilor furtunoase, supraviețuind amenințării sovietice, crizei de la Suez, diviziunilor dintre aliați în timpul războiului din Vietnam, dictaturii în propriile rânduri sau dezacordurilor privind extinderea și războiul din Irak, pentru a nu aminti decât câteva dintre acestea. Acum, ca și atunci, aliații au rămas legați de o combinație de principii comune, instituții democratice și de beneficiul pe care toți aliații îl obțin din securitatea colectivă. Privind spre viitor, nevoia unei alianțe de apărare colectivă care să protejeze Europa și America de Nord de amenințările la adresa securității lor fizice și a modului lor de viață democratic a rămas la fel de acută.

Cu toate acestea, NATO va trebui să se adapteze în continuare. Într-o lume a provocărilor sistemice și a amenințărilor proliferante, Alianța, în complementaritate cu adaptarea militară cuprinzătoare pe care a suferit-o, trebuie să își consolideze capacitatea de a acționa ca principal forum politic pentru provocările strategice și geopolitice cu care se confruntă comunitatea transatlantică. Îndeplinirea acestui rol va necesita o coeziune și mai mare decât cea pe care NATO a avut-o în ultimii ani. Așa după cum s-a făcut de la înființarea NATO, coeziunea rezidă în capacitatea și în voința de a acționa colectiv împotriva amenințărilor comune. Aceasta este calea care asigură vitalitatea, credibilitatea și durabilitatea Alianței.

În ultimii ani, aliații au consolidat componenta militară a NATO și ar trebui să continue să facă acest lucru. Dar, în paralel, trebuie să se axeze pe consolidarea dimensiunii politice a NATO, inclusiv a fundamentelor sale bazate pe principii democratice comune, pe mecanisme de consultare, pe procese de luare a deciziilor și pe instrumente politice, pentru a răspunde amenințărilor actuale și emergente. Dacă va face acest lucru, NATO va fi într-o poziție puternică pentru a proteja libertatea și securitatea membrilor săi și va acționa ca un pilon esențial al unei ordini internaționale deschise și stabile.

Pentru realizarea acestui articol, am efectuat studii ample folosind documente legate de aspecte atât din interiorul, cât și din afara site-urilor specifice NATO, inclusiv lucrări ale unor savanți, lideri din sectorul afacerilor și tehnologiei, parlamentari, oficiali militari și reprezentanți guvernamentali din majoritatea statelor partenere ale NATO și ale unor țări din afara Alianței. Pe parcursul studiului, m-am documentat zilnic cu privire la noutățile legate de progresul și de relațiile Alianței cu țările din afara acesteia.

Din cauza pandemiei de COVID-19, întregul proces de cercetare s-a desfășurat exclusiv din surse on-line, conferindu-i articolului un caracter „virtual”. Pe parcursul acestui proces, am acționat independent, toate informațiile oferite cu privire la adaptarea NATO, respectiv la viitorul acestei Alianțe, sunt o reflecție a propriei mele gândiri, având o probabilitate mai mică sau mai mare de a avea loc în viitor.

Adaptabilitatea NATO la mediul politic și de securitate actual

Mediul de securitate extern al NATO s-a schimbat dramatic de la apariția ultimului concept strategic al NATO. Acest concept recomanda adoptarea unui parteneriat strategic cu Rusia, făcând doar referiri limitate la combaterea terorismului și nicio mențiune legată de dezvoltarea economică și politică a Chinei. De atunci, s-au produs schimbări fundamentale în mediul de securitate al NATO, care vor crește, probabil, în următorul deceniu și care vor necesita eforturi mai mari atât în ceea ce privește coeziunea politică, cât și adaptările la strategia NATO.

Amenințările și riscurile transnaționale continuă să reprezinte o provocare majoră pentru

Alianță, de la terorism la provocările de securitate, impuse de pandemie, de schimbările climatice și de fluxurile migraționiste. Instrumentele în schimbare ale puterii de stat – precum capacitățile cibernetice și spațiale – vor continua să modeleze natura conflictului. Cu toate acestea, principala caracteristică a mediului actual de securitate este reapariția concurenței geopolitice – adică abundența și escaladarea rivalităților și disputelor de stat privind teritoriul, resursele și valorile. În zona euroatlantică, cea mai profundă provocare geopolitică o impune Rusia. În timp ce Rusia este, prin măsuri economice și sociale, o putere în declin, s-a dovedit a fi capabilă de agresiune teritorială și este probabil să rămână o amenințare principală cu care se confruntă NATO în deceniul următor. Rusia menține un puternic arsenal militar, care reprezintă o amenințare asupra NATO. Alianța a făcut progrese în ceea ce privește remedierea lacunelor de descurajare și apărare pe acest flanc, iar aceasta trebuie să fie în continuare o prioritate pentru țările partenere. Rusia amenință, de asemenea, NATO în domeniul noncinetice în moduri care estompează liniile dintre război și pace. Încercările NATO de a construi un parteneriat semnificativ și de a implica Rusia în crearea unei arhitecturi de securitate euroatlantice postbelice au fost respinse. În 2014, Rusia a anexat ilegal Crimeea, a invadat și a ocupat părți din estul Ucrainei.

Guvernul rus caută hegemonie asupra vechilor sale state sovietice și le subminează suveranitatea și integritatea teritorială, încercând să blocheze calea națiunilor care doresc să se îndrepte spre NATO. În timp ce agresiunea Rusiei în Ucraina și în Georgia continuă, comportamentul asertiv al Rusiei s-a intensificat în Atlanticul de Nord, cu acumulări aeriene și navale în și în jurul punctelor cheie ale Mării Barents, Mării Baltice, Mării Negre și Mării Mediterane. În ultimele trei dintre acestea, Rusia a plasat capacități antiacces/area denial (A2AD), a extins amenințarea hibridă și a pus în pericol energia și infrastructura critică. În paralel, a încercat să creeze state satelit în apropierea teritoriului NATO, inclusiv așa-numitele conflicte înghețate, și a încălcat regimurile de control al armelor, fapt ce a condus la sfârșitul Tratatului INF. Rusia a încercat, de asemenea, să stabilească un punct de sprijin în bazinul mediteraneean și în Africa, inclusiv prin utilizarea de companii militare private rusești. În plus față de amenințarea militară convențională,

Rusia recurge la un set de instrumente hibrid, inclusiv cibernetice, asasinat și otrăviri, folosind arme chimice, constrângeri politice și alte metode pentru a încălca suveranitatea aliaților.

Revenirea competiției geostrategice a adus și o proliferare de atacuri hibride. Această activitate a zonei gri a erodat granițele tradiționale ale conflictului. Securitatea internă și internațională este amenințată. Linia dintre civili și combatanți este ambiguă prin utilizarea de companii militare private, dezinformare și subversiune. Toate acestea și activitatea hibridă a organizațiilor teroriste caută să slăbească și să împartă aliații din interior, subminând coeziunea socială și modul de viață al țărilor Alianței. Astfel, NATO a trebuit să aloce tot mai mult timp dezvoltării de instrumente politice și nonpolitice pentru a contracara activitățile hibride, cum ar fi noile abordări de atribuire, descurajarea în domeniul hibrid și abordarea dezinformării.

Puterea în creștere și asertivitatea Chinei reprezintă cealaltă dezvoltare geopolitică majoră, care schimbă calculul strategic al Alianței. La reuniunea lor din Londra, din decembrie 2019, liderii NATO au declarat că influența tot mai mare a Chinei și politicile internaționale prezintă atât oportunități, cât și provocări care trebuie abordate ca o alianță. China prezintă un alt tip de provocare, pentru NATO, decât Rusia; spre deosebire de aceasta din urmă, China nu este, în prezent, o amenințare militară directă pentru zona euroatlantică. Cu toate acestea, China are o agendă strategică din ce în ce mai globală, susținută de forța sa economică și militară. Aceasta și-a dovedit disponibilitatea de a folosi forța împotriva vecinilor săi, precum și constrângerea economică și diplomația intimidantă, dincolo de regiunea indo-pacifică. În următorul deceniu, China va contesta, probabil, și capacitatea NATO de a construi rezistența colectivă, de a proteja infrastructura critică, de a aborda tehnologii noi și emergente, precum 5G, și de a proteja sectoarele sensibile ale economiei, inclusiv lanțurile de aprovizionare. Pe termen mai lung, China este din ce în ce mai probabil să proiecteze puterea militară la nivel global, inclusiv potențial în zona euroatlantică.

Politica industrială a Chinei și strategia militar-civilă de fuziune (MCF) sunt componente centrale ale acestei provocări sistemice. Modernizarea sa militară în toate domeniile, inclusiv capacitățile nucleare, navale și de rachete, introduce noi riscuri

și amenințări potențiale pentru Alianță și pentru stabilitatea strategică. Abordarea acestora privind drepturile omului și dreptul internațional contestă premisa fundamentală a unei ordini internaționale bazate pe reguli. China prezintă riscuri grave în unele sectoare critice, precum telecomunicațiile, spațiul, apărarea cibernetică și IT, precum și în campaniile de dezinformare. De la începutul pandemiei de COVID-19, China a desfășurat o campanie de dezinformare în numeroase state aliate. De asemenea, a comis furturi de proprietate intelectuală pe scară largă, cu implicații pentru securitatea și prosperitatea aliaților, precum și atacuri cibernetice asupra guvernelor și societăților NATO, care au fost atribuite de către aliați ca fiind origine din China.

În același timp, datorită amplitudinii și traiectoriei sale economice, China este un motor al creșterii globale, al comerțului și al investițiilor și un investitor semnificativ în multe țări ale NATO. A început să dezvolte o prezență comercială strategică în zona euroatlantică prin intermediul *Inițiativii Drumurilor de centură și Autostrăzilor*, numeroase acorduri bilaterale și strategia sa privind politica industrială și strategia militar-civilă de fuziune. Aliații vor continua să caute relații cu China, să construiască legături economice și comerciale și să încerce să colaboreze cu aceasta pe probleme, precum schimbările climatice și biodiversitatea. Acțiunile Chinei sunt esențiale pentru perspectivele de abordare a provocărilor globale, cum ar fi obiectivele de dezvoltare ecologică, deoarece produce o treime din emisiile globale și aproape jumătate din investițiile globale în tehnologie ecologică.

Terorismul a fost și rămâne una dintre cele mai importante amenințări asimetrice cu care se confruntă Alianța, lovind în mod repetat în interiorul NATO și provocând profunde îngrijorări în rândul populațiilor aliate. Numărul actelor de terorism din zona euroatlantică a scăzut în ultimii ani, după eșecurile militare ale așa-numitului Stat Islamic al Irakului și Siriei (ISIS) sau Daesh. Atacurile unor actori teroriști nestatali, motivați religios sau politic, rămân o sursă de mare pericol atât în Europa, cât și în America de Nord și se manifestă cu rezultate dramatice. Există și alte riscuri care trebuie luate în considerare, inclusiv migrația ilegală în masă, proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM) și cursa geopolitică pentru resurse. Comerțul ilicit

cu arme și narcotice, criminalitatea transnațională organizată și pirateria au, de asemenea, implicații asupra securității Alianței.

Pe fondul concurenței geopolitice, persistă alte amenințări și provocări, iar unele devin tot mai intense. Astfel de provocări sunt date de „Zona de Sud” a NATO, termen care face referire la zona geografică extinsă din partea de sud a globului pământesc, inclusiv Africa de Nord și părți mari din Orientul Mijlociu, cu extindere în Africa subsahariană și Afganistan. Deși există o mare diversitate în această regiune, părți mari din cartierul sudic sunt caracterizate de fragilitate, instabilitate și nesiguranță. Instabilitatea în Libia, Irak, Siria și Afganistan continuă să genereze migrație ilegală, care este resimțită acut în toată Europa, dar mai ales de acei aliați care se învecinează cu Marea Mediterană.

În sud, provocarea include prezența Rusiei și, într-o măsură mai mică, a Chinei, exploatând fragilitățile regionale. Rusia s-a reintrodus în Orientul Mijlociu și în Mediterana de Est. În 2015, a intervenit în războiul civil sirian și a rămas acolo. Politica Rusiei din Orientul Mijlociu va exacerba, probabil, tensiunile și conflictele politice din întreaga regiune, deoarece extinde o cantitate tot mai mare de active politice, financiare, operaționale și logistice către partenerii săi. Influența Chinei în Orientul Mijlociu crește, de asemenea. A semnat un parteneriat strategic cu Iranul, cel mai mare importator de țiței din Irak, s-a implicat în procesul de pace din Afganistan și este cel mai mare investitor străin din regiune.

În următorul deceniu, dezvoltarea noilor tehnologii emergente și perturbatoare (EDTs) va juca un rol din ce în ce mai mare în mediul de securitate atât în concurența sistemică, cât și în exacerbarea amenințărilor transfrontaliere la adresa securității. De la înființarea NATO, Occidentul a fost în fruntea cercetării și dezvoltării în inovații critice pentru stabilitate și securitate. Dar China și, într-o măsură mai mică, Rusia dedică, acum, resurse semnificative și în creștere acestui domeniu într-un efort de a depăși Occidentul, inclusiv transferul ilicit de tehnologie și furtul proprietății intelectuale, pentru a îmbunătăți instrumentele neconvenționale deja puternice. Noile tehnologii vor schimba natura războiului și vor permite noi forme de atac cu rachete hipersonice și acțiuni hibride. Noile tehnologii joacă un rol semnificativ în spațiu,

devenit un domeniu operațional pentru NATO, care va continua să evolueze, pe măsură ce Rusia și China își vor crește capacitățile acolo. Populațiile NATO se așteaptă să fie protejate împotriva noilor amenințări, cum ar fi cele din domeniul cibernetic și dezinformarea, și se așteaptă ca guvernele lor, susținute de NATO, să dezvolte instrumente de atribuire și descurajare. Reziliența trebuie să se afle atât în societăți, cât și în statul în sine.

Schimbările climatice devin un multiplicator al amenințărilor. Este posibil să se accelereze lipsa resurselor și insecuritatea alimentară și a apei la nivel mondial. Odată cu creșterea nivelului oceanelor și cu reducerea uscatului în diferite părți ale globului, fluxurile de migrație ar putea crește către teritoriile NATO. Noi domenii de concurență vor apărea, pe măsură ce ghețarii se topesc, deschizându-se noi coridoare de transport, cum ar fi Ruta Mării Nordului, pe care rivalii geopolitici încearcă să o controleze și să o exploateze. În timp ce unii aliați urmăresc diminuarea emisiilor de carbon, politica NATO trebuie să se adapteze în continuare, inclusiv prin adoptarea tehnologiilor ecologice.

Criza generată de COVID-19 a demonstrat, într-un mod dramatic și neașteptat, efectele dăunătoare pe care le pot avea pandemiile, nu numai asupra sănătății publice a cetățenilor NATO, ci și asupra rezilienței și securității sociale, atât prin reorientarea atenției politice, cât și a resurselor limitate. Această criză a accelerat digitalizarea societăților NATO, iar, în următorii ani, ar putea reduce cheltuielile pentru apărare.

La acest început de deceniu, marcat de rivalitate sistemică reînnoită și de amenințări și riscuri transfrontaliere în creștere, o NATO funcțională și robustă va fi mai importantă pentru securitatea și prosperitatea celor din cadrul Alianței. Niciun aliat nu poate aborda toate aceste amenințări singur. Alianța are nevoie de o înțelegere comună a amenințărilor – alături de adaptabilitate, creativitate, strategie și dorința de a împărtăși povara și riscul, pentru a se putea pregăti în vederea înfruntării provocărilor din viitor.

Pentru a se adapta la acest mediu de securitate în schimbare, NATO va trebui să-și mențină unitatea și să abordeze potențialele obstacole apărute în calea acțiunii colective. Unitatea NATO derivă din angajamentul comun de neclintit al aliaților față de valorile comune, evidențiate în Tratatul Atlanticului

de Nord: „democrație, libertate individuală și stat de drept”. Faptul că aliații rămân legați de aceste valori fundamentale este cel mai important factor în asigurarea viabilității Alianței. O identitate democratică comună este ceea ce distinge Alianța de principalele amenințări și provocări cu care se confruntă.

Așa cum se potrivește unei comunități de state democratice suverane, NATO nu a reușit niciodată să realizeze o armonie completă și a trecut prin perioade de tensiune și divergență. În trecut, aliații nu au fost de acord în ceea ce privește interesele și valorile, existând uneori tensiuni în cadrul Alianței. O altă cheie a succesului NATO este aceea de a fi rezistat în fața multor provocări, deoarece aliații nu se abat, chiar și în condiții tensionate, de la angajamentul inviolabil de a-și apăra securitatea reciprocă. Prin urmare, alături de o platformă de bază a valorilor comune, există și disponibilitatea de a lua măsuri colective.

Ultimii ani au cunoscut o serie de provocări politice cu care s-au confruntat aliații NATO și perioade de turbulențe neobișnuite în societățile occidentale. O parte dintre acestea este rezultatul acțiunilor cauzate de criza financiară globală din 2008, care a determinat o punere în discuție a aspectelor ordinii internaționale. Încrederea și convingerea în necesitatea existenței instituțiilor democratice și internaționale au scăzut, alături de tensiunile tot mai mari din domeniul comerțului și al concurenței pentru resurse, exacerbate de evoluțiile EDT și de răspândirea dezinformării.

În linii mari, încrederea epocii post-Război Rece – în care se părea că răspândirea democrației și a piețelor libere va continua inexorabil – a fost mult diminuată de așa-numita „recesiune democratică”, de eroziunea globală a normelor și de creșterea autoritarismului. În unele privințe, rolul politic al NATO seamănă mai mult cu perioada de dinainte de 1989, atunci când NATO era un bastion al democrației împotriva unui mediu provocator, autoritar. De aceea este vital ca aliații, chiar dacă sunt mai precauți în ceea ce privește exportul democrației, să nu permită eroziunea acesteia (intenționat sau neintenționat) și să-și modifice propriile politici. În timp ce Alianța este mai puternică, pentru a reflecta o pluralitate de puncte de vedere și diferite structuri politice, orice retragere din nucleul democratic al Tratatului Atlanticului de Nord va avea un efect coroziv asupra unității, apărării colective și securității.

Procesul de reflecție a identificat un acord comun puternic între guvernele naționale, părțile interesate și experți, cu privire la natura mediului strategic și la evaluarea amenințărilor². Cu toate acestea, modul în care aliații respectivi evaluează diversele amenințări – și accentul diferit pe care îl pun asupra lor – riscă să ducă la divergențe în anumite circumstanțe. Având în vedere că viitorul mediu de securitate este din ce în ce mai provocator și imprevizibil, NATO va trebui să fie chiar mai fermă decât în trecut în privința stabilirii unui teren comun referitor la prioritizarea amenințărilor. Fără o discuție completă și sinceră pe marginea acestor provocări, există pericolul ca dificultățile mediului de securitate să creeze o oportunitate, pentru adversarii NATO, de a încuraja dezbinarea și de a împiedica acțiunea colectivă. Totuși, așa după cum se vede în răspunsul la atacul din 11 septembrie, la anexarea ilegală a Crimeii, din 2014, și în adaptarea la amenințarea hibridă și la cea cibernetică, NATO are un record puternic de adaptare strategică. Această tradiție trebuie să fie continuată în următorii ani³.

O altă potențială tensiune asupra unității Alianței este dată de măsura în care aliații sunt pregătiți să își investească resursele naționale în menținerea capacităților de apărare, care fac din NATO un garant eficient al securității lor. Acest angajament politic al aliaților unul față de celălalt este simbolizat, parțial, de acordul convenit la Summitul Țării Galilor, din 2014, pentru aliați, privind obiectivul de a rezerva, până în 2024, două procente din PIB, pentru cheltuielile de apărare, și douăzeci la sută din cheltuielile lor anuale, pentru dotarea cu echipamente majore noi. Promisiunea reprezintă un angajament de neclintit al fiecărui aliat față de apărarea colectivă, iar aliații au depus eforturi substanțiale pentru o împărțire mai echitabilă a sarcinilor, de când au fost stabilite aceste obiective. COVID-19 a creat probleme economice serioase, care, probabil, vor avea impact asupra bugetului tuturor aliaților. Însă, amenințările la adresa securității, care i-au determinat pe aliați să decidă să crească cheltuielile pentru apărare, nu au dispărut.

În plus față de interesele naționale specifice sau de disputele dintre aliați, o altă evoluție pe care NATO trebuie să o gestioneze este dată de schimbările în abordarea strategică a aliaților, care ar putea provoca diviziuni. Ultimii zece ani au fost

caracterizați de întrebări cu privire la angajamentul Statelor Unite pentru apărarea continentului european, impactul dezvoltării Uniunii Europene ca actor de securitate asupra viitorului NATO, angajamentul unor aliați europeni de a împărtăși sarcinile apărării comune și dezvoltarea unor incursiuni politice mai profunde de către rivalii NATO pe teritoriul Alianței.

Pentru a menține unitatea și pentru a consolida acțiunea colectivă pe mai departe, aliații trebuie constant să se reafirme și să demonstreze, atât prin acțiuni, cât și prin discurs, angajamentul lor față de identitatea politică și obiectivele strategice ale Alianței. NATO trebuie să rămână suficient de robustă pentru a oferi o platformă puternică și pentru a face față la o multitudine de puncte de vedere și de perspective. Responsabilitatea supremă pentru aceasta le revine aliaților și disponibilității lor de a profita de oportunitățile de consultare și de discuție, oferite de Alianță. Consolidarea politică a NATO va lăsa Alianța pregătită pentru următorul deceniu.

În concluzie la acest subcapitol, putem afirma că unul dintre secretele longevității Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) a fost capacitatea acesteia de a se adapta continuu la mediul de securitate extern, în continuă schimbare, și la nevoile membrilor săi. Acest lucru este cu atât mai necesar, astăzi, într-o lume care este, în același timp, mai complexă și mai interconectată. În următorul deceniu, capacitatea NATO de a se adapta și de a rămâne relevantă pentru viitor va depinde atât de factorii externi, cât și interni ai coeziunii și diviziunii. Motivele externe includ amenințările și oportunitățile cu care se confruntă Alianța și fiecare dintre membrii săi, disponibilitatea altor parteneri competenți de securitate și apărare și gradul de influență compensatorie a concurenților. Motivele interne ale NATO includ identitatea și valorile comune, coeziunea politică în jurul intereselor comune, prezența sau absența conducerii SUA, gradul de partajare a responsabilităților în NATO, orientarea și coeziunea guvernelor naționale. Luați împreună, acești factori creează forțe centrifuge și centripete care pot conduce alternativ țările membre ale NATO la un sens comun, sau le pot separa⁴.

Scopul politic al NATO în secolul XXI

Gestionarea provocărilor actuale și viitoare necesită o coeziune puternică în cadrul Alianței Atlanticului de Nord. Pentru a-și îndeplini

misiunea, NATO trebuie să continue să își actualizeze în mod intenționat căile, mijloacele și scopurile politice. Această reevaluare trebuie să fie în concordanță cu politicile NATO din trecut; contururile sale corespund, în general, celor două dimensiuni politice principale ale Alianței, așa cum sunt identificate în raportul Harmel⁵: menținerea solidarității politice și urmărirea stabilității pe termen lung a mediului extern.

NATO va beneficia mai degrabă de continuarea depunerii acestui efort în mod proactiv, decât de o abordare reactivă a deficitelor politice, în condiții de criză sau chiar de incertitudine accentuată. În procesul îndeplinirii acestei sarcini, Alianța ar beneficia de adoptarea unei perspective pe termen lung și de reîmbrățișarea viziunii NATO din deceniile anterioare, aceea de instrument preventiv de modelare a mediului, mai degrabă decât de instrument pentru gestionarea crizelor, odată ce acestea au izbucnit deja. Această mentalitate proactivă ar trebui să se vadă în modul în care aliații se gândesc la consolidarea rolului politic, a coeziunii și a unității NATO, precum și a consultării și luării deciziilor în viitor.

Mediul strategic în continuă schimbare necesită ca NATO să reevalueze modul în care își concepe misiunea politică și instrumentele de care are nevoie pentru a-și susține obiectivul general: asigurarea apărării colective. Cheia credibilității politice și strategice a NATO este aceea de a ține pasul cu un mediu strategic care se schimbă dramatic și fundamental. Acest lucru este cu atât mai important, în contextul unei schimbări de paradigmă în modul în care aliații gândesc securitatea lor. Pentru a face acest lucru, Aliații vor trebui să continue să adopte o mentalitate cu adevărat strategică, care să depășească gestionarea riscurilor și a crizelor. NATO trebuie să păstreze o perspectivă geopolitică și o viziune comună pentru strategia sa, concomitent cu îmbunătățirea capacității de a percepe și de a gestiona amenințările transfrontaliere pe termen lung. Numai cu acest cadru strategic clarificator NATO va putea utiliza pe deplin resursele de care dispune pentru a-și contura mediul extern.

Concluzii

Procesul de reflecție asupra adaptabilității NATO din acest articol se încheie într-un punct de inflexiune important pentru afacerile mondiale și relațiile euroatlantice, în care rolul viitor al NATO

este de o importanță crescândă, pentru o ordine internațională stabilă și deschisă. Efectele Covid-19 vor avea ecou în deceniul următor, exacerbând tendințele existente, sporind potențial concurența internațională și provocând cicatrici pe termen lung economiei globale.

În timp ce referințele istorice ne induc un sentiment de optimism cu privire la viitorul pe termen lung al NATO, trebuie luat în considerare avertismentul privind suficiența și mulțumirea de sine. Adaptarea politică este în sângele NATO, dar este și o cerință de bază pentru supraviețuirea acesteia. În 1949, douăsprezece țări au înființat Alianța, dând Europei postbelice o traiectorie occidentală, cimentând astfel legătura transatlantică. După șaptezeci și unu de ani, din douăsprezece țări s-a ajuns la treizeci de țări care stau împreună pentru a apăra securitatea și prosperitatea unui miliard de oameni.

În tot acest timp, NATO a trecut prin faze de reînnoire și de reorientare, dar întotdeauna și-a îndeplinit misiunea centrală și nu s-a abătut niciodată de la principiile sale fondatoare. De-a lungul timpului, Alianța a rămas puternică și hotărâtă la fiecare pas, provocându-se mereu să fie tot mai bună. Această capacitate de a răspunde, de a se adapta și de a reînnoi legăturile sale interne a fost semnul distinctiv al NATO în ultimele șapte decenii.

Urgența acestui efort de adaptabilitate este determinată de un mediu de securitate în evoluție, care a devenit mai dificil și mai complex în ultimii ani. Pe lângă amenințarea puternică din partea Rusiei, China necesită o atenție deosebită, pe măsură ce influența și prezența sa cresc. Terorismul în toate formele și manifestările sale rămâne o amenințare imediată. Mai mult spațiu este contestat din punct de vedere fizic, pe măsură ce linia dintre pace și război continuă să se estompeze, dezinformarea și războiul cibernetic reprezentând provocări serioase pentru democrațiile noastre. Atacurile hibride necesită o nouă gândire despre descurajare și apărare, determinate parțial de tehnologiile noi, emergente. Țările membre au convenit asupra unui răspuns comun la aceste provocări, punând, uneori, la încercare unitatea NATO, aliații luând poziții care reflectă anxietăți cu privire la viitorul lor strategic pe termen lung.

Niciun aliat nu poate aborda singur aceste provocări. Așadar, este esențial ca toți aliații să se

angajeze din nou față de spiritul, precum și față de litera Tratatului de la Washington, să își reafirme angajamentul politic unul față de celălalt, să-și susțină angajamentul față de valorile democratice și să culeagă beneficiile care provin din proiecția forței colective. NATO trebuie să-și îmbunătățească capacitatea de a răspunde atât la amenințările existente, cât și la cele noi, venite din partea actorilor statali și nestatali, să-și sporească gama de instrumente politice pentru a descuraja adversarii și pentru a apăra Alianța în mediul modern de amenințare. Alianța va menține capacitatea de adaptare continuă pentru a reflecta circumstanțele strategice în schimbare.

Trebuie găsit un echilibru între contribuția vitală pe care America de Nord continuă să o aducă la securitatea Europei și ponderea tot mai mare a poverii pe care aliații europeni o vor prelua în următorii ani. Acest lucru ar trebui să se reunească sub un nou Concept Strategic, diferit de cel din 2010⁶, care să recunoască progresele și care să pregătească Alianța pentru a face față noilor provocări.

În fața încercărilor de divizare, a priorităților concurente, a criticilor și a unui control intens, aliații trebuie să își păstreze încrederea în rezistența și vitalitatea Alianței, să gestioneze diferențele, să treacă peste dezacorduri și să-și strângă rândurile în fața amenințărilor care îi afectează, așa cum au făcut-o timp de mai bine de șaptezeci de ani. Pacea de care s-a bucurat cea mai mare parte a Europei în ultimele șapte decenii este o excepție istorică, nu o regulă. NATO rămâne gardianul acestui bun prețios. Pe viitor, NATO va trece de la reflecție la acțiuni ulterioare, astfel încât să poată continua să fie piatra de temelie a apărării colective a aliaților, pentru păstrarea păcii și securității în deceniile următoare.

NOTE:

1 <https://www.csis.org/analysis/nato-futures-three-trajectories>, accesat la 12.10.2021.

2 *** *Comunicatul Summitului NATO de la Bruxelles*, 14 iunie 2021, <https://www.presidency.ro/ro/media/politica-externa/comunicatul-summitului-nato-de-la-bruxelles-14-iunie-2021>, accesat la 20.10.2021.

3 Horațiu Bontea, *NATO – Necesitate sau gloria trecutului*, 17 decembrie 2020, thenewfederalist.eu, accesat la 20.10.2021.

4 <https://cepa.org/an-agenda-for-natos-next-generation/>, accesat la 15.10.2021.

5 <https://monitorulapararii.ro/daca-nato-nu-ar-fi-existat-ar-fi-trebit-inventat-perioada-razboiului-rece-la-aniversarea-a-70-de-ani-de-la-crearea-alianței-nord-atlantice-1-12756>, accesat la 18.10.2021.

6 [NATO], *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*, Heads of State and Government at the NATO Summit in Lisbon, 19-20 November 2010, http://www.nato.int/strategic-concept/pdf/Strat_Concept_web_en.pdf, accesat la 20.10.2021.

BIBLIOGRAFIE

*** *Comunicatul Summitului NATO de la Bruxelles*, 14 iunie 2021, <https://www.presidency.ro/ro/media/politica-externa/comunicatul-summitului-nato-de-la-bruxelles-14-iunie-2021>

[Financial Services - Information Sharing and Analysis Center/ FS-ISAC (2013)], *Evolution and Revolution of Cyber Threat Intelligence*, <http://www.nymissa.org/wpcontent/uploads/2013/02/FSISAC-EVOLUTION-CYBER-THREAT-INTEL-201303020-finalsantized.pdf>

[NATO], *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*, adopted by Heads of State and Government at the NATO Summit in Lisbon, 19-20 November 2010, http://www.nato.int/strategic-concept/pdf/Strat_Concept_web_en.pdf

Mureșan Mircea, Văduva Gheorghe, *Viitorul războiului, războiul viitorului*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.

Popa Vasile, *Tehnologie și inteligență în conflictele militare*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2004.

http://cert.europa.eu/cert/plainedition/en/cert_about.html

<https://cepa.org/an-agenda-for-natos-next-generation/>

<https://www.csis.org/analysis/nato-futures-three-trajectories>

<http://www.ccdcoe.org/>

<https://dnsc.ro/vezi/document/RFC2350-CERT-RO>

http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_78170.htm

<http://www.insaonline.org>

<https://monitorulapararii.ro/daca-nato-nu-ar-fi-existat-ar-fi-trebit-inventat-perioada-razboiului-rece-la-aniversarea-a-70-de-ani-de-la-crearea-alianței-nord-atlantice-1-12756>